EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 23.4.2024
COM(2024) 176 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Provádění zákazu nekalých obchodních praktik v zájmu posílení postavení zemědělců a hospodářských subjektů v zemědělském a potravinovém řetězci – aktuální stav

{SWD(2024) 106 final}

Obsah

1. Úvod 2
1.1 Souvislosti 2
1.2 Cíl a rozsah této zprávy 2
2. Obecný přehled o provádění 3
3. Specifické body analýzy 3
3.1 Oblast působnosti a velikost podniku (článek 1) 3
3.1.1 Hospodářské subjekty v řetězci a dodavatelské vztahy 3
3.2 Zakázané nekalé obchodní praktiky (článek 3) 3
3.3 Donucovací mechanismy (články 4 až 8) 4
3.3.1 Určení donucovacích orgánů (článek 4) 4
3.3.2 Stížnosti a důvěrnost (článek 5) 5
3.3.3 Pravomoci určených donucovacích orgánů (článek 6) 5
3.3.4 Donucovací opatření a sankce (článek 6) 6
3.3.5 Správní a soudní prosazování a alternativní řešení sporů 6
3.3.6 Spolupráce mezi donucovacími orgány (článek 8) 7
3.3.7 Zveřejnění výroční zprávy o činnosti donucovacích orgánů (článek 10) 7
3.4 Přísnější vnitrostátní pravidla (článek 9) 8
3.5 Zaměření na přeshraniční vymáhání právních předpisů 8
4. Hodnocení směrnice (článek 12) 9
5. Závěry 9

1. ÚVOD

1.1 Souvislosti

Dne 17. dubna 2019 přijaly Evropský parlament a Rada směrnici (EU) 2019/633 o nekalých obchodních praktikách v zemědělském a potravinovém řetězci (dále jen „směrnice“)[1].

Směrnice je závazná pro všech 27 členských států. Zajišťuje minimální úroveň harmonizace tím, že stanoví seznam zakázaných nekalých obchodních praktik mezi kupujícími a dodavateli v zemědělském a potravinovém řetězci. Stanoví rovněž minimální pravidla týkající se prosazování těchto zákazů a koordinace mezi donucovacími orgány. Členské státy mohou přijmout nebo zachovat vnitrostátní pravidla, která jdou nad rámec nekalých obchodních praktik uvedených ve směrnici, pokud jsou tato pravidla slučitelná s pravidly fungování vnitřního trhu.

Komise uznává význam směrnice o nekalých obchodních praktikách jako klíčového politického nástroje pro posílení postavení prvovýrobců v potravinovém řetězci. Tato zpráva je jedním z okamžitých opatření uvedených v diskusním dokumentu adresovaném spoluzákonodárci dne 15. března 2024[2], jehož cílem je reagovat na současné výzvy v odvětví zemědělství a na obavy, které zemědělci vyjadřují. Ve střednědobém a dlouhodobém horizontu Komise navrhuje i další opatření tvořící balíček, včetně spuštění střediska pro sledování nákladů, marží a obchodních praktik v zemědělském a potravinovém dodavatelském řetězci s cílem zvýšit transparentnost, cílených změn nařízení o společné organizaci trhu[3], nových pravidel pro přeshraniční prosazování předpisů týkajících se nekalých obchodních praktik a hodnocení této směrnice do roku 2025.

1.2 Cíl a rozsah této zprávy

Dne 27. října 2021 předložila Komise zprávu o stavu provádění a uplatňování směrnice podle jejího článku 12, která se týkala patnácti členských států, které oznámily úplné provedení do 31. července 2021, jakož i Francie, která oznámila neúplné provedení[4].

Tato zpráva nyní obsahuje informace o stavu provádění ve všech 27 členských státech a poskytuje přehled vybraných prováděcích rozhodnutí členských států. Odkazuje výhradně na ustanovení, která jsou obsažena ve vnitrostátních právních předpisech provádějících směrnici o nekalých obchodních praktikách.

Vzhledem k tomu, že kontrola shody, která spočívá v posouzení slučitelnosti vnitrostátních prováděcích opatření s ustanoveními směrnice[5], stále probíhá, neposkytuje tato zpráva konečné hodnocení prováděcích opatření. Kromě toho bylo právě změněno několik vnitrostátních

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/633 ze dne 17. dubna 2019 o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci (Úř. věst. L 111, 25.4.2019, s. 59).

[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_1493

[3] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty (Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 671). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32013R1308

[4] Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o stavu provádění a uplatňování směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/633 ze dne 17. dubna 2019 o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci.

[5] Soubor nástrojů EU pro zlepšování právní úpravy (2023).

právních předpisů a tato zpráva se zabývá změnami prováděcích právních předpisů, které byly oficiálně oznámeny do 1. března 2024.

Dále je třeba poznamenat, že vnitrostátní předpisy, které zachovávají nebo zavádějí přísnější pravidla, než jsou pravidla stanovená směrnicí o nekalých obchodních praktikách, Komise v rámci kontroly shody neposuzuje. Tato ustanovení mohou být předmětem žádosti o informace nebo dalšího šetření.

K této zprávě je přiložen pracovní dokument útvarů Komise, který poskytuje další podrobnosti, zejména o možnostech členských států při provádění.

2. OBECNÝ PŘEHLED O PROVÁDĚNÍ

Podle článku 13 směrnice měly členské státy povinnost provést směrnici ve svém vnitrostátním právu do 1. května 2021. Do prosince 2022 všechny členské státy oznámily Komisi úplné provedení směrnice[6].

3. SPECIFICKÉ BODY ANALÝZY

3.1 Oblast působnosti a velikost podniku (článek 1)

Šest členských států se rozhodlo pro uplatňování prováděcích opatření bez ohledu na velikost podniku[7] dodavatelů nebo odběratelů. Všechny ostatní členské státy do určité míry odkazují na velikost podniku měřenou ročním obratem jako na ukazatel vyjednávací síly hospodářských subjektů, které mají být chráněny, a omezují tak oblast působnosti přijatých právních předpisů nebo jejich částí, jak stanoví směrnice.

3.1.1 Hospodářské subjekty v řetězci a dodavatelské vztahy

Pokud jde o vztahy mezi dodavateli a odběrateli zemědělských a potravinářských produktů, většina členských států stanovila odvětvovou a osobní oblast působnost, jak je definována ve směrnici[8].

Lotyšsko rozšířilo oblast působnosti tak, aby zahrnovala vztahy mezi dodavateli a maloobchodníky (pouze) nepotravinářských výrobků. Slovensko zahrnulo do definice kupujícího a dodavatele právnické osoby, které nejsou provozovateli podniku. Španělsko se rozhodlo pro ochranu všech hospodářských subjektů v řetězci (včetně kupujících).

3.2 Zakázané nekalé obchodní praktiky (článek 3)

Směrnice vyžaduje, aby členské státy vytvořily seznam zakázaných nekalých obchodních praktik, přičemž je rozděluje do dvou skupin zákazů: i) zákazy jako takové neboli nepodmíněné zákazy („černá listina“) a ii) podmíněné zákazy („šedá listina“), tj. obchodní praktiky, které jsou zakázány, pokud nejsou předem jasně a jednoznačně dohodnuty ve smlouvě o dodávkách

[6] Směrnice – 2019/633 – CS – EUR-Lex (europa.eu).

[7] CY, EE, ES, FR, IT a SK. Některé z těchto členských států sice zachovávají obecnou platnost prováděcích právních předpisů bez ohledu na velikost podniku, ale odkazují na velikost podniku, aby stanovily určité výjimky nebo odchylky. Např. na Kypru se platební lhůty liší podle velikosti podniku v případě produktů pravidelně dodávaných dodavateli hroznů pro výrobu vína odběratelům s ročním obratem nižším než 2 000 000 EUR; Španělské právní předpisy se nevztahují na hotelové, restaurační a stravovací podniky s obratem nižším než 10 milionů EUR a podniky poskytující ubytovací služby s obratem nižším než 50 milionů EUR.

[8] Vyloučení některých typů kupujících (např. družstev) některými členskými státy je předmětem průběžné kontroly shody.

nebo v následné dohodě mezi dodavatelem a kupujícím (čl. 3 odst. 2). Každá praktika je ve směrnici konkrétně definována. Členské státy mohou přijmout nebo zachovat vnitrostátní pravidla, která jdou nad rámec nekalých obchodních praktik uvedených ve směrnici, pokud jsou tato pravidla slučitelná s pravidly fungování vnitřního trhu. Při dodržování předepsaných požadavků mohou členské státy dále:

- použít obecné doložky k rozšíření působnosti zákazů na praktiky, které nejsou výslovně uvedeny,
- doplnit seznamy o další praktiky,
- rozšířit působnost zákazů uvedených na seznamu nebo je zpřísnit,
- přesunout praktiky z „šedé listiny“ na „černou listinu“.

Podrobnosti o volbě provádění podle členských států včetně jednotlivých postupů jsou k dispozici v pracovním dokumentu útvarů Komise. Zvláštní pozornost si zasluhují dvě praktiky uvedené na „černé listině“, neboť členské státy mohou v rámci určitých omezení stanovit odchylky:

- **Opožděné platby**: Šestnáct[9] z 27 členských států uplatňuje ustanovení směrnice rozlišující mezi prodejem výrobků podléhajících rychlé zkáze (30denní lhůta splatnosti) a výrobků nepodléhajících rychlé zkáze (60denní lhůta splatnosti), zatímco jedenáct[10] členských států uplatňuje přísnější lhůty splatnosti.

  Všechny členské státy s výjimkou BE, EE, HU, SE a SK začlenily definici produktů podléhajících rychlé zkáze uvedenou ve směrnici do svých prováděcích právních předpisů. Francie má odlišné definice „produktů podléhajících rychlé zkáze“ a „produktů podléhajících velmi rychlé zkáze“. Maďarsko a Slovinsko doplnily do svých prováděcích právních předpisů seznam produktů podléhajících rychlé zkáze, zatímco Litva svěřila instituci pověřené vládou pravomoc schvalovat seznam produktů podléhajících rychlé zkáze.

- **Zrušení objednávek v krátké lhůtě:** Všechny členské státy zahrnují 30denní lhůtu jako minimální standard pro odstoupení od smlouvy, s výjimkou EE, HU a SK. Šest členských států umožňuje v řádně odůvodněných případech (např. zboží podléhající velmi rychlé zkáze) stanovit pro určitá odvětví lhůty kratší než 30 dnů[11].

3.3 Donucovací mechanismy (články 4 až 8)

3.3.1 *Určení donucovacích orgánů (článek 4)*

Všech 27 členských států určilo jeden nebo více orgánů (dále jen „donucovací orgány“), které na vnitrostátní úrovni prosazují zákazy stanovené v článku 3. Kontaktní údaje a internetové stránky těchto orgánů jsou k dispozici na vyhrazených internetových stránkách[12].

Všechny členské státy si zvolily správní orgány a většina z nich se rozhodla svěřit jim hlavní donucovací pravomoci: jedenáct členských států je přidělilo orgánu pro hospodářskou soutěž[13],

[9] AT, CY, DE, DK, EL, ES, FR, HR, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL a SI.
[10] BE, BG, CZ, EE, FI, HU, LT, PT, RO, SE a SK.
[11] BE, DK, FR, IE, IT a SE.
[12] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_cs
[13] AT, BG, CZ, DK, EE, HR, LU, LV, PL, SE a SI.

šest úřadu pro trh s potravinami[14], pět ministerstvu zemědělství[15], dva orgánu pověřenému bojem proti nekalým obchodním praktikám v zemědělsko-potravinovém odvětví[16], dva vládnímu orgánu v rámci ministerstva hospodářství a financí[17] a jeden orgánu pro spotřebitele a trhy[18]. Některé z nich svěřily některé z donucovacích pravomocí upravených ve směrnici soudu[19].

Tři členské státy (EL, LT[20] a RO) určily dva orgány, přičemž druhým je orgán pro hospodářskou soutěž.

3.3.2 Stížnosti a důvěrnost (článek 5)

Podle všech prováděcích nástrojů oznámených Komisi mají právo podat stížnost určenému donucovacímu orgánu nejen jednotliví dodavatelé, ale také organizace producentů nebo jiné organizace dodavatelů a sdružení těchto organizací.

Převážná většina prováděcích nástrojů členských států stanovila prostředky k zajištění důvěrnosti totožnosti stěžovatele, jejíž zveřejnění by mohlo poškodit zájmy stěžovatele nebo jeho členů či dodavatelů[21]. Tato ochranná opatření by měla být obvykle přijata na žádost dodavatele[22], některá vnitrostátní prováděcí opatření však v tomto ohledu umožňují i iniciativu orgánu[23]. Ve většině případů jsou stěžovatelé vyzváni, aby označili informace, u nichž požadují zachování důvěrnosti[24]. Naproti tomu podle polského práva jsou totožnost stěžovatele a informace, jejichž zveřejnění by mohlo stěžovatele poškodit, vždy důvěrné, pokud stěžovatel nedá písemný souhlas k jejich zveřejnění. Ve Španělsku zákon stanovuje ochranu totožnosti stěžovatele i během soudního řízení. V některých členských státech obsahují prováděcí nástroje možnost přerušit řízení, pokud by jeho pokračování způsobilo zveřejnění důvěrných informací[25]. V Litvě má donucovací orgán možnost žádost o zachování důvěrnosti zamítnout, pokud mají konkrétní informace důkazní hodnotu při zjišťování protiprávního jednání. Anonymní stížnosti jsou však v litevských právních předpisech výslovně upraveny.

3.3.3 Pravomoci určených donucovacích orgánů (článek 6)

Většina členských států svěřuje určeným donucovacím orgánům pravomoci stanovené v článku 6, a to:

[14] DE (Spolkový úřad pro zemědělství a výživu, pověřený spolkovým ministerstvem), ES (Agentura pro informace o potravinách a kontrolu potravin (AICA)), FI (ombudsman pro trh s potravinami), HU (Úřad pro bezpečnost potravinového řetězce, pověřený vládou), LT (Agentura pro rozvoj podnikání a trhů na venkově) a PT (Úřad pro hospodářskou a potravinovou bezpečnost (ASAE – Autoridade de Segurança Alimentar e Económica)).

[15] CY, IE, IT (interní oddělení ministerstva), RO a SK.

[16] EL a MT.

[17] Francie svěřila pravomoci orgánu DGCCRF (Generální ředitelství pro politiku hospodářské soutěže, spotřebitelské záležitosti a potírání podvodů), Belgie svěřila pravomoci Generálnímu ředitelství pro hospodářskou inspekci Federální veřejné služby.

[18] NL.

[19] Tedy zejména pravomoc ukládat sankce (AT, FI a FR).

[20] Druhý donucovací orgán má pravomoc pouze v případě praktik, které uplatňují maloobchodníci s významnou tržní silou.

[21] V některých členských státech (např. LV, PT a SE) je však důvěrnost zajištěna pouze pro identitu, nikoli však pro ostatní citlivé informace.

[22] Všechny členské státy kromě AT, FI, FR, LV, PL a SE. Bulharský zákon stanoví, že totožnost stěžovatele musí vždy zůstat důvěrná.

[23] Např. HU.

[24] BE, BG, CY, DK, EL, ES, IE, IT, LU, NL a SI.

[25] AT, BE, CY, DE, DK, EE, FI, IT, MT a PT.

- vyšetřovací a kontrolní pravomoci[26],
- pravomoc přijímat rozhodnutí, pokud došlo k porušení zákazů stanovených v článku 3[27],
- pravomoc požadovat, aby kupující ukončil zakázanou obchodní praktiku[28],
- pravomoc uložit porušiteli pokuty a jiné stejně účinné sankce[29] či zahájit řízení za účelem jejich uložení, včetně řízení o předběžném opatření, v souladu s vnitrostátními pravidly a postupy[30], a
- pravomoc zveřejňovat přijatá rozhodnutí[31].

V devíti členských státech má donucovací orgán rovněž pravomoc schvalovat závazky přijaté porušovatelem[32] nebo vydávat varování[33] či doporučení v případě porušení[34].

3.3.4 Donucovací opatření a sankce (článek 6)

Donucovací opatření zahrnují širokou škálu nástrojů, včetně sankcí, nápravných opatření a závazků. Nejčastějšími opatřeními, která mají vnitrostátní donucovací orgány k dispozici, jsou finanční sankce (pokuty nebo jiné stejně účinné tresty), které jsou stanoveny ve všech 27 členských státech.

3.3.5 Správní a soudní prosazování a alternativní řešení sporů

Většinu opatření a mechanismů prosazování lze považovat za správní prosazování.

Některé prováděcí akty členských států výslovně odkazují na správní i soudní prosazování. Rakouské a finské právní předpisy stanoví, že některé pravomoci (např. udělování pokut) jsou svěřeny pouze soudu, zatímco (ve Finsku) jiná opatření (např. soudní příkazy) může přijmout jak správní, tak soudní orgán. Ve Francii může správní orgán vydávat příkazy a správní pokuty, zatímco soud může vydávat příkazy, nápravná opatření a občanskoprávní sankce (*amendes civiles*). Bulharské právní předpisy stanoví, že orgán odpovědný za konkrétní řízení podle prováděcích právních předpisů nesmí bránit straně smlouvy o dodávkách v tom, aby se domáhala nápravy prostřednictvím jiného zavedeného postupu, čímž nepřímo uznává úlohu jiných donucovacích orgánů, včetně soudů. Lotyšské právní předpisy stanoví, že souběžně s Radou pro hospodářskou soutěž může v rámci postupů stanovených v zákoně o občanském soudním řízení zjišťovat, zda došlo k porušení prováděcí legislativy, také soud.

Některé členské státy používají systém souběžných nápravných opatření, aniž by však stanovily zvláštní pravidla koordinace mezi správními a soudními orgány.

[26] Všechny členské státy.
[27] Všechny členské státy kromě EE, ES, FI, SI a SK.
[28] Všechny členské státy kromě AT a HU.
[29] Všechny členské státy (pro AT: pravomoci kartelového soudu; pro FI: pravomoci soudu).
[30] Konkrétně předpokládané ve vnitrostátních prováděcích opatřeních v: BG, DK, EL, FI, FR, ES, IE, LT, LU, LV, NL, PT a RO.
[31] Všechny členské státy kromě CZ, LV a PT.
[32] BE, BG, CZ, HR, HU a PL.
[33] BE, FI a LV.
[34] EL.

3.3.6 Spolupráce mezi donucovacími orgány (článek 8)

Podle čl. 8 odst. 3 Komise zřídila veřejnou internetovou stránku[35], na níž jsou uvedeny kontaktní údaje vnitrostátních donucovacích orgánů a odkazy na jejich příslušné internetové stránky. Kromě toho Komise zřídila digitální fórum, které usnadňuje výměnu informací.

Poté, co Komise úzce doprovázela členské státy v jejich příslušných prováděcích procesech prostřednictvím pravidelných schůzek, poskytovala odpovědi na otázky týkající se provádění a více než 50 individuálních písemných odpovědí týkajících se provádění, usnadnila zřízení sítě pro prosazování směrnice o nekalých obchodních praktikách (dále jen „síť“). Síť složená ze zástupců vnitrostátních donucovacích orgánů se účastní diskusí o uplatňování směrnice na základě výročních zpráv členských států (čl. 10 odst. 2). Jejím cílem je zajistit společný přístup k uplatňování pravidel stanovených ve směrnici a sdílení osvědčených postupů, nového vývoje a nových nástrojů prosazování. Kromě toho může vydávat doporučení v rámci spolupráce při zlepšování rámce pro prosazování práva.

Od svého založení v červnu 2022 se síť sešla dvakrát na úrovni vedoucích donucovacích orgánů a dvakrát na technické úrovni. Kromě toho se scházela na cílených schůzkách, kde se podrobně diskutovalo o konkrétních tématech technického charakteru. Od roku 2022 se uskutečnilo pět takovýchto cílených setkání. Diskutovanými tématy byly například výpočet prahových hodnot obratu, přeshraniční vymáhání právních předpisů a nákupní aliance. Diskuse o přeshraničním vymáhání právních předpisů umožnila určit možné oblasti zlepšení, které jsou podrobně popsány v oddíle 3.5.

3.3.7 Zveřejnění výroční zprávy o činnosti donucovacích orgánů (článek 10)

V zájmu lepší dostupnosti výročních zpráv, které zveřejňují vnitrostátní donucovací orgány na svých internetových stránkách (čl. 10 odst. 1), hodlá Komise v roce 2024 zveřejnit konsolidovaný přehled odkazů na ně na internetových stránkách o nekalých obchodních praktikách[36].

Vzhledem k tomu, že uplatňování vnitrostátních prováděcích zákonů na nové smlouvy začalo 1. listopadu 2021 a na stávající smlouvy nejpozději 12 měsíců po zveřejnění těchto zákonů, lze v jednotlivých členských státech pozorovat různé lhůty pro provedení. Tyto rozdíly vedly k rozdílům v počtu dosud nahlášených případů vymáhání[37]. Některé členské státy se zaměřily na poskytování pokynů dodavatelům a odběratelům s cílem zajistit dodržování pravidel, zatímco jiné provedly šetření v zemědělsko-potravinovém odvětví nebo zahájily řadu šetření z vlastní iniciativy (tj. šetření, která nebyla založena na stížnostech nebo podnětech). V roce 2023 bude, vzhledem k předchozím zkušenostem s prosazováním a dostupným zdrojům, přibližně 75 % případů a vyšetřování z vlastní iniciativy pocházet ze Španělska. Bylo zjištěno 269 porušení předpisů (přibližně 27 % uzavřených vyšetřování), což vedlo k celkovým finančním sankcím ve výši více než 22 milionů EUR. Úroveň finančních sankcí se v rámci EU liší.

Nejčastěji zjištěnými nekalými obchodními praktikami byly opožděné platby za zemědělské a potravinářské produkty podléhající rychlé zkáze (po 30 dnech) nebo nepodléhající rychlé zkáze (po 60 dnech) (50 % a 13 %), platby nesouvisející s konkrétní transakcí (7 %), platby požadované od dodavatele za marketingové akce (7 %) a za naskladnění, vystavení a

[35] https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_cs

[36] https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/unfair-trading-practices_cs

[37] Vykazování počtu případů může rovněž záviset na vnitřních předpisech donucovacích orgánů, a může proto vést k podhodnocení nebo nadhodnocení počtu případů.

zalistování (7 %). Přibližně 41 % zjištěných nekalých obchodních praktik bylo identifikováno na maloobchodní úrovni (47 % v roce 2022), 36 % na úrovni zpracování (27 % v roce 2022) a 22 % na úrovni velkoobchodu (25 % v roce 2022).

Přehled souhrnných údajů o činnostech členských států v oblasti vymáhání práva v roce 2022 a částečně pro rok 2023 je k dispozici v pracovním dokumentu útvarů Komise[38].

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že počet prováděných donucovacích činností závisí na dostupnosti lidských zdrojů v příslušných orgánech, jejichž primární přidělení k prosazování zákonů o nekalých obchodních praktikách se v jednotlivých členských státech liší[39].

3.4 Přísnější vnitrostátní pravidla (článek 9)

Podle článku 9 směrnice mohou členské státy zavést přísnější pravidla k zajištění vyšší úrovně ochrany, pokud jsou slučitelná s pravidly fungování vnitřního trhu. To se může týkat buď přísnějšího rozsahu, jak je uvedeno výše, nebo praktik, které nejsou ve směrnici uvedeny, jako je např. zákaz prodávat nebo nakupovat pod výrobními náklady, přeprodávat se ztrátou nebo pod nákupní cenou nebo jakákoli jiná povinnost dodržovat určitou úroveň cen.

„Prodej nebo nákup pod cenou“ a „další prodej se ztrátou“ nejsou výslovně upraveny směrnicí ani nařízením o společné organizaci trhů. Zatímco čtyři členské státy zavedly ustanovení o „prodeji nebo nákupu pod výrobními náklady“[40], tři členské státy tak učinily pro ustanovení o „dalším prodeji se ztrátou“[41] a dva pro další povinnost dodržovat určitou cenovou úroveň[42].

3.5 Zaměření na přeshraniční vymáhání právních předpisů

V roce 2019 pocházelo 17 % zemědělských produktů EU spotřebovaných v jednom členském státě z jiného členského státu[43]. Výměna informací o obecných přístupech k prosazování v rámci sítě je považována za přínosnou a za úspěch směrnice. Diskuse mezi donucovacími orgány v síti naznačují, že obecná povinnost podle článku 8 poskytovat si vzájemnou pomoc při přeshraničních vyšetřováních nemusí vždy poskytovat dostatečný právní základ pro zajištění účinné a efektivní spolupráce a prosazování práva. To platí zejména pro přeshraniční případy, kdy se odběratelé zapojení do obchodních praktik nacházejí v jiném členském státě, než ve kterém sídlí dodavatel. Takové situace vyžadují výměnu důvěrných informací, případné přijetí donucovacích opatření vůči kupujícímu usazenému v jiném členském státě, než je členský stát donucovacího orgánu dodavatele, nebo přerozdělení případů v rámci sítě donucovacích orgánů, jakož i výběr pokut. Může to také zahrnovat otázky týkající se jazyků používaných při výměně. Tyto obtíže mohou být ovlivněny také různými možnostmi, pokud jde o typy donucovacích orgánů určených členskými státy (např. orgány pro hospodářskou soutěž mají k dispozici právní nástroje, které jim umožňují spolupracovat snadněji mezi sebou než s jinými donucovacími orgány). Kromě toho mohou odběratelé zemědělských a potravinářských produktů získávat produkty ve více členských státech, což naznačuje potřebu koordinovaného postupu donucovacích orgánů. V této souvislosti se Komise domnívá, že mohou být nezbytná nová pravidla pro přeshraniční vymáhání práva proti nekalým obchodním

[38] Do 15. března 2024 zaslalo Komisi svou výroční zprávu pouze osmnáct členských států.

[39] Například podle německé hodnotící zprávy představují omezené personální zdroje spolu s rozsáhlým vyšetřovacím úsilím výzvu pro práci donucovacího orgánu. https://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/DE/_Internationales/aussenwirtschaftspolitik/evaluierungsbericht-agrarolkg.html

[40] ES, HR, HU a IT.

[41] ES, HU a RO.

[42] ES a IT.

[43] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=comnat:SWD_2021_0317_FIN (s. 17, obrázek 7).

praktikám[44]. Cílem těchto nových pravidel by bylo zlepšit výměnu informací mezi příslušnými donucovacími orgány nebo zajistit možnost koordinovaných opatření proti kupujícím v přeshraničním kontextu.

Část diskusí v rámci sítě se rovněž zaměřila na přeshraniční aspekty vyřizování stížností na nekalé obchodní praktiky v souvislosti s nákupními společenstvími[45]. I když je třeba poznamenat, že nákupní společenství podléhají směrnici o nekalých obchodních praktikách stejně jako jakýkoli jiní kupující, a proto neexistuje žádný zvláštní důvod k tomu, aby se s nimi zacházelo odlišně, výměny zkušeností v rámci sítě poukázaly na problémy související s umístěním těchto společenství, která se někdy nacházejí mimo EU, a na tlak, jemuž jsou vystavovány zdroje donucovacích orgánů.

Zpráva[46] Společného výzkumného střediska z května 2020[47] uvádí, že národní a evropská nákupní společenství mohou hrát roli při podpoře hospodářské soutěže v potravinovém řetězci a mít pozitivní dopad na spotřebitelské ceny[48]. Zároveň dochází k závěru, že role nákupních společenství ve vztahu k subjektům v předcházejících článcích řetězce, jako jsou zemědělci, není jasná a vyžaduje další zkoumání. Komise hodlá tyto výsledky aktualizovat v průběhu roku 2024.

4. HODNOCENÍ SMĚRNICE (ČLÁNEK 12)

Směrnice stanoví, že do 1. listopadu 2025 provede Komise její první hodnocení[49]. Hodnocení bude vycházet z výsledků podpůrné studie, v jejímž rámci budou uspořádány vhodné cílené konzultace se všemi zúčastněnými stranami, dodavateli a odběrateli.

Pro účely tohoto hodnocení provádí Komise mimo jiné **každoroční průzkumy ve všech zemích EU**, počínaje základním průzkumem v roce 2020[50].

Některé členské státy již navíc provedly svá první hodnocení, například DE[51] a SE[52].

5. ZÁVĚRY

Cílem směrnice o nekalých obchodních praktikách je prostřednictvím minimální harmonizace na úrovni EU vyřešit dosavadní situaci roztříštěných vnitrostátních právních předpisů. Do prosince 2022 provedly tuto směrnici ve vnitrostátním právu všechny členské státy.

---

[44] Další opatření Komise na podporu zemědělců v EU (europa.eu)

[45] Čtyři vnitrostátní donucovací orgány (CZ, FR, IT, SE) vyšetřovaly nebo v současné době vyšetřují nákupní centra nebo nákupní společenství na evropské úrovni.

[46] Evropský parlament ve svém prohlášení o nákupních společenstvích vyzval Komisi k provedení hloubkové analýzy rozsahu a účinků národních a mezinárodních nákupních společenství, výsledkem čehož byla zmíněná zpráva Společného výzkumného střediska.

[47] Knihovna publikací Společného výzkumného střediska – Maloobchodní aliance v zemědělském a potravinovém dodavatelském řetězci (europa.eu).

[48] V roce 2023 Komise uzavřela šetření dvou mezinárodních maloobchodních společenství. Nenalezla důkazy protisoutěžních účinků a místo toho zjistila, že slevy získané společenstvími přispěly k celkovým cenovým strategiím maloobchodníků a umožnily jim snížit maloobchodní ceny tak, aby odpovídaly cenám konkurentů nebo byly nižší, viz: Antimonopolní šetření: Komise uzavírá antimonopolní šetření týkající se společností AgeCore a Coopernic MEX/23/3847 (Brusel 13. července 2023).

[49] Zemědělský a potravinový řetězec – boj proti nekalým obchodním praktikám (europa.eu).

[50] Nekalé obchodní praktiky (europa.eu).

[51] Hodnocení DE.

[52] Hodnocení SE.

Velká většina členských států přijala vyšší úroveň ochrany, než je minimální úroveň stanovená směrnicí. Přísnější pravidla, než předepisuje směrnice, jsou možná za předpokladu, že respektují pravidla vnitřního trhu EU. Členské státy se obecně řídí odvětvovým přístupem a uplatňují směrnici pouze v rámci zemědělsko-potravinového řetězce. Pokud jde o oblast působnosti, více než polovina členských států se odchyluje od kategorií obratu definovaných ve směrnici, některé uplatňují pravidla bez ohledu na obrat dotčených hospodářských subjektů. Většina členských států rozšířila seznam nekalých obchodních praktik tím, že zpřísnila zákazy uvedené ve směrnici, například tím, že změnila „šedé“ praktiky na „černé“ nebo přidala více zákazů obchodních praktik, než je uvedeno ve směrnici. Členské státy, které neměly zavedené právní předpisy před provedením směrnice, se naopak obecně přizpůsobily oblasti působnosti směrnice. Kontrola shody, která posuzuje slučitelnost vnitrostátních prováděcích opatření se směrnicí, však stále není dokončena.

Síť vnitrostátních donucovacích orgánů na řadě setkání spolupracovala, vyměňovala si osvědčené postupy při prosazování této nové směrnice a pracovala na způsobech, jak posílit spolupráci v některých oblastech, jako je přeshraniční prosazování. Spuštění nového střediska pro sledování výrobních nákladů, marží a obchodních praktik v zemědělsko-potravinovém dodavatelském řetězci dále přispěje ke zvýšení transparentnosti a důvěry.

Zlepšení postavení zemědělců v potravinovém řetězci, podpora jejich příjmů a zajištění spravedlivé odměny jsou důležitými politickými cíli, které mají podpořit konkurenceschopnost, udržitelnost a odolnost zemědělského odvětví. Vnímaná nerovnost a obavy o životaschopnost zemědělské činnosti související mimo jiné s možnou nerovnováhou vyjednávací síly v neprospěch zemědělců podnítily nedávné protesty zemědělců. Opatření uvedená ve výše zmíněném diskusním dokumentu ukazují, jaký význam přikládá Komise posílení postavení zemědělců v potravinovém řetězci.

Směrnice o nekalých obchodních praktikách je sice novým nástrojem, ale poskytuje odpověď na některé z těchto obav tím, že umožňuje zemědělcům a relativně slabším dodavatelům v potravinovém řetězci bezpečněji a účinněji fungovat díky spravedlivějším obchodním praktikám a snadněji podávat vyjádření a stížnosti. Vymáhání právních předpisů získává na síle a přispěje ke stále větší míře ochrany zemědělců a slabších dodavatelů. Hodnocení naplánované na rok 2025 bude okamžikem, kdy bude třeba zvážit případnou potřebu upravit samotnou směrnici a její parametry, pokud jde o oblast působnosti nebo dotčené praktiky.